

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI**

IJTIMOIIY – IQTISODIYOT FAKULTETI

IJTIMOIIY ISH KAFEDRASI

IJTIMOIIY ISH YO'NALISHI

2 - KURS

REFERAT

MAVZU: IJTIMOIIY ISHNING TARIXI VA NAZARIYASI

Bajardi: Xursanov X.

Tekshirdi: ass. Dusmanov Sh

Samarqand – 2016 yil.

Mavzu: Ijtimoiy ishning tarixi va nazariyasi

Reja:

1. Ijtimoiy ish talabalari buyicha standartlar.
2. Struktura, boshkaruv, raxbarlik va zaxiralar buyicha standartlar
3. Madaniy va etnik xilma—xillik buyicha standartalar va genderning kiritilishi

Professional kadrlar buyicha maktablar kuyidagilarga intilishlari lozim:

1.1 Xar kanday bir mxamlakatnint ijtimoiy ishchi kasbini shakllantirish buyicha nizomida belgilangan tartibdagi ixtisoslikka ega bulgan saloxiyatnint mikdori va yunalishiga mos keluvchi professional xodimlar bilan ta'minlash. Imkon kadar ijtimoiy ish yoki (ijtimoiy ish yangi soxa xisoblangan mxamlakatlarda) yakinrok soxa Guyicha magistr darajasi talab kilinishi lozim.

1.2 Kadrlarga uzlarining asosiy maksad yoki vazifasini ishlab chikishda dasturning vazifalari va kutiladigan natijalarni anik belgilab olishda, shuningdek, mazkur ukuv muassasasi ishtirok etishi mumkin bulgan xar kanday boshka tashabbusda katnashishlariga imkoniyatlarini ta'minlash.

1.3 Uz xodiminint, ayniksa, yangi bilimlarni urganish buyicha, uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlash.

1.4 Xodimni qabul kilish yoki tayinlashda jins, millat, « irk» yoki xar kanday boshka tafovutlarni xisobga olish buyicha imkon kadar tenglik txamoyillarini anik bayon ztish.

1.5 Tillarga tegishli vaziyatlarda, ijtimoiy ish amaliyotiga alokasi bor bulgan takdirda z'tiborli bulish.

1.6 Ukituvchilar, amaliyot raxbarlari, instruktorlari va ma'muriy ish yuklxamalarini taksimlashda tadjikot va bosma ishlari bilan ta'minlash.

1.7 Ijtimoiy txamoyillarni anik belgilash, taxlil etish va baxolashda, shuningdek, ijtimoiy yunaltirilgan jxamoalarning tashabbuslarida kasb xodimlarining katnashishlarini imkon kadar ta'minlash.

IJTIMOIIY Ish TALABALARI BUYICHa STANDARTLAR

Ijtimoiy ish mutaxassisligidagi talabalar buyicha maktablar kuyidagilarga erishishga intilishlari lozim:

6.1 Kabul mezonlari va jarayonlarini anik ifodalash.

6.2 Professionallar va xizmatlardan foydalanuvchilarni mazkur muassasa joylashgan qabul demografik tarkibini aks ettrgan xolda talabalarni tanlash, abul kilish va saklab turish jarayonlariga faol ravishda jalb etish txamoyillari. Yetarlicha

uz aksini topmagan va yetarlicha kullab — kukuvvatlanmayotta ozchilik gurulariga aloxida axxamiyat berilishi kerak. Shunga boglik ravishda odxamlarga yomon munosabatda bulish yoki ularning xukuklari poymol bulishiga olib kelukuvchi jinoiy z'tikodlar, xizmatlardan foydalanukuvchilarning ximoyasi va kullab — kvvatlanishi 6uyicha asosiy mas'uliyatni nazxarga olgan xolda, xisobga olinishi lozim.

6.Z Talabaga yullanma berish, uning kobiliyatlarini baxolash va ijtimoiy ish kasbida

uz kelajagini kurish uchun motivasiyasini shakllantirishga karatilgan maslaxatlarni ta'minlash, talabalarning ishlarini muntazxam baxolab borish va kurslar/modullarni tanlashga raxbarlik kilish.

6.4 Bilim berishning xar kaday usuli buyicha, shu jumladan, masofali, aralash, markazlashmagan va/yoki internet asosida ukitishda ta'lim dasturiniig yukori sifatini ta'minlash. Ukitish va kuzatish joyiga asoslangan mexanizmlar, ayniksa, ushbu dasturning amaliyot kismini inobatga olgan xolda belgilab olinishi lozim.

6.5 Ukuv va amaliyot ishlarini baxolash uchun anik ifodalangan mezonlar.

6.6 Xech kaysi talaba «irkiga», tanasinint rangiga, madaniy, etnik kelib chikishiga, tiliga, diniga, siyosiy karashiga, jinsiga, jinsiy yunalganligiga, yoshiga, oilaviy, jismoniy, ijtimoiy — iktisodiy axvoliga kura ajratilmasligi kerak.

6.7 Barcha talabalarga tushuntirish oson bulgan va talabalarning baxo berishlaridan kat'iy nazar xolislik bilan xamalga oshiriladigan apellyasiya va shikoyat yozish tartib — koidalarining soddaligi va tushunarlilik.

7. STRUKTURA, BOSHKARUV, RAXBARLIK VA ZAXIRALAR BUYICH A STANDARTLAR

Struktura, 6oshkaruv, raxbarlik va zaxiralar buyicha maktab v/yoki ta'lim muassasasi kuyidagilarga intilishi lozim:

7.1 Ijtimoiy ish buyicha dasturlar ukuv muassasasi tarkibida fakultet, maktab, bulim, markaz yoki tugarak sifatida anik kuringan birlashma orkali tadbik etiladi.

7.2 Maktabda uzining ma'muriy, ilmiy va kasbiy salohiyatini, ayniksa ijtimoiy ish kasbi doirasida namoyon qilgan Boshlik yoki direktor tayinlangan buladi.

7.3 Boshlik yoki direktorning asosiy vazifasi uz burchlarini xamalga oshirish uchun yetarli vakt va zaxiralardan foydalanib, ushbu maktabda muvofiklashtiruvchilik va professional xabarlik faoliyatini olib boradi.

7.4 Maktabniig byudjetida asosiy maksad yoki vazifaga xamda dasturlarning masadlariga zrishish uchun yetarlicha mablag mavjud.

7.5 Dasturni rejalashtirish va yashovchanligini ta'minlash uchun byudjetdagi mablaglar yetarlicha barkarordir.

7.6 Maktabniig asosiy maksadlari yoki vazifasiga va dasturning maksadlariga zrishish uchun talabga javob beradigan moddiy shart — sharoitlar, shu jumladan, auditoriyalar, professional va ma'muriy xodimlar uchui kabinetlar xamda fakultet talabalari yigilishlari uchun xonalar, zarur jiozlar mavjud.

7.7 dasturning maksadlarini xamalga oshirish uchun zarur bulgan kutubxona xamda imkon kadar internet zaxiralari mavjud bulishi kerak.

7.8 dasturning maksadlarini xamalga oshirish uchun zarur bulgan devonxona va ma'muriyat xodimlari bulishi lozim.

2004 YILDA AVSTRALIYA , ADELAIDA IASSW VA IFSW BOSH ASSXAMBLEYALARIDA K,ABUL K,ILINGAN YAKUNIY XUJJAT

7.9. Maktab tomonidan masofali, aralash turdagi, markazlashmagan va/yoki internet asosida ukitish takdim etilgan joylarda tegishili infrastruktura yaratiladi. Shu jumladan, auditoriyalar, kotchishoterlar, bosmaxona materiallari, audio — vizual jixozlar, amaliyot ukitish uchun jxamoaviy zaxiralar xamda maktabning asosiy

masadi va vazifalariga, shuningdek, dasturning maksadlari va kutiladigan natijalariga zrishishni ta'minlash uchun ta'lim berish va nazorat kilish joyi mavjud buladi.

7.10 Maktab xodimlarni tanlash, tayinlash va lavozimini oshirishda xal kiluvchi urinni zgallaydi.

7.11 Maktab uz siyosatida va ishga kabul tilish, tayinlash xamda mansabini kutarish xamda ishlash muddatini belgilashda jinslar orasida tenglikka intiladi.

7.12 Ishga kabul tilishda, tayinlashda va mansabini kutarish xamda lavozimda ishlash txamoyillari va tartib — koidalarida maktab uzi aloka boglaydigan va xizmat kiladigan axolining xilma — xilligini aks ettiradi.

7.13 Maktabda karor kabul kilishi jarayonlarida partisipatorlik (barcha xodimlarning ishtirok etishi) txamoyillari va tartib — koidalarini ifodalaydi.

7.14 dasturniig maksadlariga erishishni tezlashtirish uchun maktab xxamkorlik, kullab — kuvvatlash va sxamaradorlikka yunalgan ishchi muxitning shakllanishini ta'minlaydi.

7.15 Maktab muassasa ichida, shuningdek, asosiy maksad va vazifasiga xamda dasturning maksadlariga alokador bulgan tashki tashkilotlar va xizmatlardan foydalanuvchilar bilan alokalarni ishlab chikadi va urnatadi.

MADANIY VA ETNIK XILMA—XILLIK BUYICHA STANDARTALAR VA GENDERNING KIRITILISHI

Madaniy va etnik xilma — xillik buyicha maktablar kuyidagilarga intilishlari lozim:

8.1 Uz dasturida madaniy va etnik xilma — xillik va gender taxlililni ifodalaydigan ta'limiy tajribaning boyishini ta'minlash uchun mutanosib va muntazxam ravishda kuch sarflash lozim.

8.2 Varcha kurslar/modullarni potoklarda va/yoki ikka tartibda tashkil etish orkali dastur madaniy va etnik xilma—xillik xamda gender taxlili buyicha anik ifodalangan maksadlarning bulishligini ta'minlash.

8.3 dasturning amaliyot kismida madaniy va etnik xilma — xillik xamda gender taxlili buyicha masalalar uz ifodasini topganligini kursatish.

8.4 Ijtimoiy ish talabalarining shaxsiy va madaniy kadriyatleri, z'tikodleri, an'analari va ishtiyokleri buyicha uzini uzi anglashlarini rivojlantirish imkoniyatlari bilan ta'minlash.

8.5 Madaniy va etnik xilma — xillik xamda gender taxliliga nisbatan ukuv va bilimlarni oshirish.

8.6 Guruxiy stereotiplar va notugri karashlarni¹¹ imkon darajada kxamaytirish xamda ijtimoiy ishning amaliyot kismida irkchilik xulk atvori, metodlari va tarkibiy tuzilishlari nxamoyon etilmasligini kafolatlash.

8.7 Ijtimoiy ish talabalari madaniy va milliy e'tikodlari va yunalishlaridan kat'i nazar barcha insonlar bilan munosabatlarni yulga kuya olishlari xamda ularga xurmat va extirom bilan munosabatda 6ula olishlarini kafolatlash.

8.8 Ijtimoiy ish talabalari Jaxon Inson Xukuklari deklarasiyasi, Bola xuxuklari 6uyicha BMT Konvensiyasi (1989y.) va BMT Vena deklarasiyasi kabi xalkaro aktlarda uz aksini topgan asosiy inson xuxuklari doirasida ta'lim olayotganligini kafolatlash.¹²

8. Dastur yordxamida talabalar uzlarini shaxs sifatida xamda kuch va kelajak tarakiyotini ifoda etuvchi kollektiv ijtimoiy — madaniy guruxlarning a'zolari sifatida anglashlarini kafolatlash.

Kadriyatlar, axlok va ijtimoiy ish txamoyillari ushbu kasbning asosiy tarkibiy kislmlari ekanligini tan olinishidan kelib chikib maktablar kuyidagilarga intilishlari lozim:

9.1 Ukuv kursini ishlab chikish va joriy etishda dasturning mazkur tomoniga asosiy va jiddiy e'tiborni karatish.

9.2 Kadriyatlar, axlokiy xulk — atvor va ijtimoiy ish txamoyillari 6uyicha anik ifodalangan maksadlar.

9.3 Milliy va/yoki ,xududiy boshkaruv organlari (ular konuniy yoki nokonuniy yul bilan belgilangan 6ulishlari mumkin) tomonidan belgilangan axlok kodekslari asosida ijtimoiy ish kasbi xodimlari va talabalarini (ijtimoiy ish mutaxassisligi buyicha praktikant talabalari odxamlar bilan ishchi alokalarni .urnatganlari sari) kayd etish.¹³ Bunday organlarning a'zolari odatda shunga uxshash kodekslarning koidalari bilan uzviy 6oglik buladilar.

9.4 Amaliyotda katnashayotgan xar bir ijtimoiy ish talabasi va xar bir ukituvchi kasbiy amaliyot chegaralarini bilishini xamda axlok kodekslariga xilof bulgan kasbiy xulk — atvor kurinishlarini nxamoyon kilish extimoli mavjudligini bilishini kafolatlash. Talabalar axlok kodeksini buzgan takdirda dastur xodimlari zaruriy va makbul tuzatish va\yoki soddarok intizom choralarini kurishlari yoki mazkur talabani dasturdan chikishga tavsiya kilishlari mumkin.

9.5 Axloiy kodekslarga mutlako zid bulgan xulk — atvorni nxamoyon kilgan ijtimoiy ish talabalari yoki kasb zgalariga nisbatan ijtimoiy ishni belgilangan boshkaruv organi, mazkur ta'lim muassasasida belgilangan tartib kondalar va yoki xuxukiy mexanizmlar orkali tegishli chora — tadbirlarni ka6ul kilish.

9.6 Ijtimoiy ishning boshkaruv organlari ijtimoiy ishchi kasbini, shu jumladan, agar joiz bulsa, ijtimoiy va xususiy sektorlardagi ijtimoiy ishchilar xamda xizmat kilayotgan jxamoalardagi, xususan xizmatlardan foydalanuvchilarning bevosita ishtirokidagi ijtimoiy ishchilarga keng vakillik kilishlarini kafolatlash.

9.7 Axlok kodekslarini buzuvchi ijtimoiy ish talabalari yoki xodimlarini jazolashda koralovdan kura tiklashga karatilgan adolat txamoyillarini 14 aklga sigadigan darajada va imkon kadam kullab—kukuvvatlash.

3-mavzu: G'arbiy Evropada ijtimoiy ish xodimlariga ehtiyoj

Xalkaro Minimal Ixtisoslik Standartlariga¹⁵ rasman Xalkaro Ijtimoiy Ish Maktablari Uyushmasi (IASSW) va Xalkaro Ijtimoiy Ishchilar Federasiyasining (IFSW) xhamkorlikdagi tashabbusi sifatida 2000 yilning iyulida Kanadaning Monreal shaxarida 6uli6 utgan IASSW/IFSW kushma konferensiyasida asos solindi (S — ilovadagi kumita a'zolari ruyxatiga karang). Ushbu mavzudagi xujjat kumita a'zolarining xissalari, shu masalaga alokador bulgan xujjatlarni taxlil kilishi, elektron pochta orkali maslaxatlashish va xhamkasblar bilan imkon bulgan joylarda shaxsan maslaxatlashish orkali tuzildi.¹⁶

Umuman olganda, xalkaro doirada ijtimoiy ish kaday uringa ega ekanligini tushuntiruvchi belgilangan standartlar buyicha IASSW va IFSW tashkilotlari tomonidan ishlab chikilgan xujjatga nisbatan ijobiy fikrlar bildirildi. Ba'zibir

umumiy koidalarni belgilaydigan mazkur xujjatdan ijtimoiy ishni ukitish va tayyorlash buyicha milliy standartlarni ishlab chikish uchun tavsiyalar sifatida foydalanilishi mumkin. Bunday xujjat ijtimoiy ishning asosiy muxammolari, urni va maksadlari buyicha kandaydir bir murosai madorani (konsensusni) aks ettirishi lozim. Shunga karxamay, kasbning tarixan tarkok zanjirlari; ijtimoiy ishnint kasb ichidagi tegishliligi buyicha xozirgi zxamon baxs — munozaralari; uning ijtimoiy ta'minot sektoridagi boshka toifadagi kadrlar, masalan, rivojlantirish xodimlari, bolalarni parvarishlash xodimlari, shartli ravishda jazoga xukm kilinganlarni nazorat kiluvchi mansabdor shaxslar bilan ishlash xodimlari va yoshlar bilan ishlash xodimlari (agar shu toifadagi kadrlar ijtimoiy ishdan tafovut kilinadigan bulsa); xamda mxamlakatlar va xududlar buylab keng doiradagi xilma — xilliklarni xisobga olib, bunday «umumiy koidalar» (universalialar)ni belgilash imkoniyati buyicha ma'lum ma'nodagi shubxalar va ishonchsizliklar mavjud edi. Bunday xujjatni xar kanday muxit sharoitida kullash mumkin bulishi uchun yetarlicha kayishkok (kerak tomonga uzgara oladigan) bulishi lozim. Bunday kayishkoklik maxalliy sharoit xususiyatlariga boglik bulgan ijtimoiy ish buyicha ukitish va tayyorlashni izoxlashga imkon berishi, shuningdek xalkaro standartlarga asoslangan bir paytda xar bir mxamlakat yoki xududining ijtimoiy — siyosiy, madaniy, iktisodiy va tarixiy vaziyatini e'tiborga olish mumkin.

Xalkaro standartlarni rivojlantirish uchun asosiy sabablar (katkiy tartibga rioya kilmagan xolda keltiriladi):

X Ijtimoiy ish ximxatlari «iste'molchilari», «buyurtmachilari», yoki «xizmatlardan

Foydalanuvchilari» ni 17 ximoyalash;

X Globallashuvning ijtimoiy ish buyicha ukitish va amaliyotga kursatadigan ta'sirini xisobga

olish;

X Xalkaro doirada universitetlar orkali anik shakllantirishni osonlashtirish;

X Ijtimoiy ishchilarning bir mxamlakatdan boshkasiga kuchib yurishlariga yordxam berish;

- X Ijtimoiy ishchilar va ijtimoiy blagan ishchilar orasidagi tafovutni blgilash;
- X Milliy standartlarni xalkaro standartlar bilan solishtirish;
- X Dasturlar buyicha sherikchilik xamda xorijiy talabalar va ukituvchilar almashinuvini ta'minlash;

Ravshanki, yukorida keltirilgan barcha maksadlarni xam xamalga oshirish imkoniyati yuk, masalan, bunday xarakatlar orkali ijtimoiy ishchilar va ijtimoiy bulmagan ishchilarni tafovut kilish imkonsizdir; shuningdek, biz ushbu stanxartlar orkali «mijozlar»ni ximoyalash vazifasini xamalga oshiroladigan bulardik. Ijtimoiy ishchilarning bir mxamlakatdan boshkasiga kuchib yurishlariga yordxam berish xam munozarali masaladir: aytaylik, Janubiy Afrika va Karib mxamlakatlardan Birlashgan Kirollikka ijtimoiy ishchilarni yuborishdan Janubiy Afrika va Karib mxamlakatlari zarar kuradilar. Shunga Karxamay, ma'naviy nuktai nazardan olganda boshka mxamlakatlarda ishlashni xoxlagan bu ijtimoiy ishchilarning migrasiyasi tuxtatilmasligi, balki kullab — kukuvvatlanishi lozim. Mxamlakatlarda ijtimoiy ishchilarning saklab kolinishi mxamlakatlar mikyosida z'tiborga sazovor bulishi kerak bulgan kasbning xizmat shart— sharoitlari, maoshi va konun bilan rasmiylashtirilganligi kabi omillarga boglik.

Ba'zibir ishtirokchilar mazkur xujjat yanada rivojlantirilishi va kuprok xamaliy tavsiyalarga zga bulishi keraklgi xakida fikr bildirganlar. Bunday xamaliy kullanmalarga kuyidagilar kiritilishi lozim: Oliy ukuv yurtidagi (OUYu) ixtisoslikning kup pogonali tasnifi, masalan, OUYu ta'limining necha yildan iboratligiga kushimcha ravishda kundizgi bulimda kxamida bir yil ukishdan, to ijtimoiy ish buyicha ta'lim olgandan Z yoki 4 yil keyin daraja olishgacha (bunday tasnifda xamaliy ta'lim olish davrining eng kxam muddati anik kursatilgan bulishi kerak); ta'limning dastlabki tajribalarining tan olinishi va anglanishi; uziga xos vaziyatlar kontekstida kullaniladigan asosiy saloxiyat, bilim va kunikmalar identifikasiyasi. Juda kxam mikdorni tashkil ztgan ozchilik tomonidan xattoki global standartlardagi matnlar va talabalarning eng kxamida ancha vakt sarflashlari buyicha kursatmalar berilishi suralgan. Shubxasiz, ushbu murojaatnomani xalkaro darajaga olib chikish imkonsiz edi, aks xolda bu uziga xos vaziyatlar kontekstining

butunlay inkor ztilishiga olib kelgan bular zdi. kolaversa, bu istakni maxalliy yoki milliy miqyoslarda xam kondirish mumkin zmas, chunki bu ukuv faoliyatidagi erkinlikni kamaytirib, bilimlar kulamining chegaralanishiga va tankidiy tafakkur rivojlanishining sekinlashuviga olib kelishi munkarrardir. Boshka ishtirokchilar takdim etilayotgan kup pogonali tizim uta elitar bulib tuyulishi mumkinligidan xavotir bildirganlar, chunki dunyoning uchdan ikki kismidagi 19 ijtimoiy ishchilar kuyi tabakali toifalarga ajratilmshi mumkin. Turli mamlakatlar va xududlarda akademik yilning xar xilligi xamda turli kontekstlardagi sinovli kurslarning turlichaligini xisobga olib, tayyorlov muddati va kurs sinovlari sonini belgilash juda mushkuldir. Kolaversa, masalan, dastlabki ukuv tajribaga va/yoki yaqinrok ixtisoslikka ega bulgan yetuk talabalarni astoydil saralashda yarim yildan bir yilgacha muddatli intensiv ijtimoiy ish dasturi maktabni bitirayotgan talabalarnint birinchi darajali ijtimoiy ish dasturi kabi kimmatga ega bulishi mumkin Darxakikat, ta'lim sifati — bu shunday narsaki, uning pasayishiga xech kachon yul kuyilishi mumkin zmas. Ma'lumotlarga karaganda, ijtimoiy ishnint akademizasiyasi normata aylanib borayotgandek tuyuladi va kupgina mamlakatlar ijtimoiy ish bakalavri buyicha Z yoki 4 yillik ukishni tanlaganlar, Chiliga uxshash mamlakatlarda esa, istisno sifatida, bakalavr darajasi uchun 5 yillik ukish kabul kilingan.

Ozchilik fikriga karaganda IFSW va IASSW xujjatsiz ish boshlashlari kerak; amalga oshirilishi kerak bulgan asosiy yondashuv — bu milliy organlarni uz standartlarini ishlab chikshlarini ragbatlantirish. Ushbu milliy standartlar, masalan, besh yillik ish rejasi orkli shakllantirilib, sungra global standartlarga kiritilgagt xolda ishllatilishlari mumkin. Birok global standartlarni rivojlaatirish uchun u yoki bu yondashuvni kabul kilish kerak zmas. Agar biz bunday standartlar tugallangan va barkaror masulot zmas, balki uimiz uchun asos sifatida shakllantirishga intilgan dinamik jarayon ekanligini kabul kilsak, unda biz bunday xarakat pirovard natijada xalkaro, xududiy, milliy va maxalliy miqyoslarda dialektik uzaro xamkorlikni vujudga keltirishini tan olamiz. Bu narsa oxir — okibatda millatlararo va xududlararo munosabat va muzokaralarga olib kelishi kerak.

Global standartlarni ishlab chikishda etiyot bulinishi kerak bulgan narsa shuki, ijtimoiy ishni yanada kichikrok bulaklarga, parchalarga ajratmaslik xamda kasb sifatidagi moxiyatini yukotmaslikdir. Aynan shu narsa Dominwelli ning (1996) ijtimoiy ish saloxiyatlari, ta'limi va amaliyotiga asoslangan yondashuvning ta'siri buyicha baxs — munozaralarida anik — ravshan bayon etilgan. Ushbu nuktai nazar Lorenz (2001:19 u) tomonidan kullab—kuvvatlangan bulib, u ba'zibir kiyosiy mezonlar orkali sifatni nazorat kilish 20 zktiyojini yukka chikarmagan bulsa — da, bu «ijtimoiy ish kunikmalarini bakarrok bachkanalikka aylantirishi» mumkinligini ogoxlantirgan. Bu ztimolning oldini olish uchun biz ijtimoiy ish malakalari va rollarini mayda bulakchalarga ajratadigan, saloxitlarga asoslangan yondashuv mezonlariga muljallangan standartlarning bulimlarini ishlab chikishda kupgina milliy/xududiy kontekstlar tomonidan reduksionistik tildan uzib ketish uchun kuchlarni birlashtirgan xolda xarakat kildik. . Biz milliy/xududiy boskichlarda saloxiyatlarga asoslangan yondashuv ustunliklarga eta 6ulishi mumkinligini tan olamiz. Birok xalkaro boskichda kullash uchun bu yondashuvning xaddan tashkari uziga xosligi monelik kiladi,

Masalan paytlarida u yoki bu standartlarning «minimumlari » buyicha savollar tugilgan zdi. «Minimal standartlar» kasb standartlarini kengaytirishdan kura kichraytira olishlari mumkinmi? Mukobil fikr shundan iborat buldiki, standartlar ideal bulganligi uchun ular barcha mamlakatlar va xududlardagi xamma ijtimoiy ish maktablari erishishga majbur bulgan (<maksimal standartlar» bulishi mumkin. 1990 yillarning boshlaridagi Janubiy Afrikaning tajribasi xuddi shunday xolat xisoblanadi. Usha paytda, umuman olganda, irkiy ayirmachilik mafkurasini kullab — kuvvatlash uchun uylab topilgan davlat apparati bulgan Ijtimoiy Ish buyicha Kengash «minimal standartlar» deb atalgan narsani taklif etgan. Vaxolanki, aslini olganda, bu xujjat yukori standartlarni ifodalagan va ularni kabul kilgan takdirda «oksuyak)) universitetlarga nisbatan nochorrok zaxiralarga ega bulgan kora aolining tarixan yukchil bulgan muassasalarida Ijtimoiy Ish Maktablarining mavjuddigi, extimol, xavf ostiga kuyadigan nazorat richaglarini taklif etgan. Xayriyatki, mazkur xujjatni rad ztgan ijtimoiy ish ukituvchilari orasida yetarlicha

xamjikatlik mavjud zdi, shu bois u konunlashtirilgan talablarning bir kismiga aylanmadi. Mana shunday taxdidlar keyinchalik ushbu xujjatdan «minimum » tushunchasini olib tashlab, «Ijtimoiy ish kasbini ukitish va tayyorlash buyicha global standartlar»dan foydalanish yulida xarakat kilishga zamin tayyorladi. Mazkur xujjat minimal standartlarni ifodalay olishiga da'vo kilmaydi, biroq ular ijtimoiy ish maktablari izchillik bilan intilishlari kerak bulgan idealdirlar.

Maslaatlal jarayonida ishtirok etgan ba'zi ukituvchilar, shuingdek, Grbning ustunlik kilish etimoli buyicha xavfsirayotganlarini xam bildirdilar. Ijtimoiy ishni ukitish va tayyorlash soxasida Garb xukumronligi xamda «Garbiy Yevropa mamlakatlari va AKSh, etimol, ijtimoiy ish nima zkanligi xakida va ijtimoiy ish mutaxassisligi buyicha yaxshi ta'lim berishini ta'minlash nimani bildirishi tugrisida yetarlicha saykal topgan fikr — karashlarga ega>) (Payne, 2001:41 — ajratib kursatishlar bizniki) zkanligi [isobga olinsa, bunday kurkuvlar shunchaki uy — xayollar zmasdir. Biz Garbiy Yevropa va AKShda ijtimoiy ish Guyicha yaxshi ta'lim berilishi tugisida kilinayotgan da'voning notugri asoslarga ega bulishi mumkinligini tan olamiz. 21 Anstraliya va Kanada xam extimol• milliy standartlarni ishlab chikishda katta ish kilgan bulishlari mumkin. Bunday Garbiy ustunlikning oldini olish uchun global standartlar buyicha kuyidagilar kurib chikildi va keyinchalik xam kurib chikilishi lozim:

- Ushbu standartlarni shakllantirishda kumitada dunyoning turli xudularidan vakillar bulishini ta'minlash.
- Jarayonda imkon kaxar kuprok maslaxatlar va kiritishlar bulishiga yordam berish.
- Global standartlarda mamlakatlarning betakror tarixiy, siyosiy, madaniy, ijtimoiy va iktisodiy xususiyatlari xisobga olinishini kafolatlash.
- Global standartlarda mamlakatlarning uziga xos zvolyusion zxtiyojlari xisobga olinishini kafolatlash.
- Xar kanda y bir mamlakatda ushbu kasbning zvolyusion mavkei va extiyojlari xisobga olinishini kafolatlash.
- Maktabla ega bulgan maktablar pastrok sifatga ega bulgan dasturlarni takdim egadi deb xisoblash asossiz ekanligini kafolatlaymiz.

- Mamlakatda va xududar orasida ochik mulokotlarga undash.

Maslaxatlarda katnashganlar orasida uziga xos vaziyatlar kontekstlarini, shuningdek global standartlarga javob beradigan aloxida muassasalardagi mavjud zaxralarni z'tiborga olishning uta muximligi xakida fikrlar bildirildi. Global standartlarni ishlab chikishda biz ba'zi ukuv muassasalarini nokulay axvolga kuyadigan kutilmagan oibatlarni vujudga keltirmasligimiz lozim. Global standartlardan kiyosiy me'yorlar va standartlar sifatida foydalanilishi mumkin bulganidek, milliy va xududiy tajribalar va amaliyotlardan xam (xatto rasmiy standartlar mavjud bulmagan joylarda xam) xalkaro standartlarni shakllantirishda foydalanilgan edi. Milliy va xududiy standartlar mavjud bulmagan joylarda IASSW VA IFSW bunday standartlarni ishlab chikishni osonlashtirish uchun xamkorlik kilishlari kerak. Shunday kilib, milliy va global standartlarni ishlab chikishdagi aylanma, interfaol va diskursiv (mantikiy fikrlashga asoslangan) jarayonlar uzluksiz va dinamik ravishda davom ztishi lozim. Global standartlarni shakllantirishda jarayon — masulot dialektikasi muxim xayotiy axamiyatga egadir. Maslaxatlar uchun oldindan belgilangan muadatlار chegarasida biz maslaxat jarayonlarini imkon kadam obrusizlantirmaslikka xarakat kildik.

Maslaxatlar davomida ikki ishtirokchi ikki boskichli jarayonni taklif ztdi:

Birinchisi — xamma kemada bulishi uchun maslaxatlarga chakirish bulib, ikki yildan olti yilgacha davom etishi mumkin. Ikkinchi bosich — mutanosiblikni ta'minlash uchun xar bir xududiy/milliy organ tomonidan IASSW ga xisobot topshirishidan iborat bulishi mumkin zdi. Tavsiyalarga binoan xisobot berish bir yilda ikki martadan besh yilda bir martagacha bulishi mumkin edi. Kubchilik fikricha, IASSW V/ IFSW standartlar buyicha xujjatni shakllantirishdan boshaka rol uynay olmasdilar va bu organlar xakikatda mutanosiblikni ta'minlash uchun xar anday mexanizmlarni yulga kuya olmasdilar. Global standartlarning nazorati, mutanosibliги xamda ukuv muassasalari imkoniiitini kamaytirishga IASSW / IFSWning vazifalari sifatida karalmagan. IASSW VA IFSW rollari fakat yordam berish va kullab—kukuvvatlash bulmogi kerak. Raunyening (2001) ta'kidlashicha,

ukuv muassasalari IASSW ga a'zo bulganliklari bois xech blmaganda. kuyidagi minimal mezonlarga amal kilishlari kerak:

- Ijtimoiy ish kasbini ukitish maktab atgestatini olgandan keyin urinli buladi;
- Ijtimoiy ish ta'limi oliy ta'lim darajasida amalga oshiriladi.

Ushbu xujjat moxiyati uchui yukoridagi xar ikkala mezon xam xakikiy deb kabul ilingan bir paytda zsda tutish lozimki, turli ukuv muassasalari maktabni bitirganlyk xakida guvoxnoma olmagan talabalar ta'limning dastlabki tajribalarini tan olmaydilar. Ta'limning dastlabki tajribalarini (odatda maktab mikyosida, maxalliy yoki milliy bosikchlarda belgilangan metod yoki mezon orkali) tan olishi mavjud bulgan joylarda bu narsa kabul kilinishi va xurmat kilinishi lozim.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Aliqoriyev N. Umumiy sosiologiya. T.: 1999.
2. Bekmurodov M. Sosiologiya asoslari. T., 1997.
3. Begmatov A. Sosiologiya asoslari. Andijon, 1995.
4. Frolov A.N. Sosiologiya. M., “Logos”, 1996.
5. Xarcheva V. Основы sosiologii. M., 1994.
6. Xolbekov A., Ildirov U. Sosiologiya. T., 1999.
7. Yunusov K. Sosiologiya. Andijon. 1997.
8. Entoni Giddens. Sosiologiya. Sharq. 2001.